

Tarım Sektöründe Bölgemizin ve İlimizin Yeri ve Önemi

Günnur BİNİCİ ALTINTAŞ

Tarım; sanayi sektörüne hammadde sağlaması, ülkemiz nüfusunun yaklaşık üçte birinin geçim kaynağı olması ve kazandırdığı ihracat gelirleri nedeniyle ülkemiz için önemli bir sektördür.

Hali hazırda sektörün GSMH'den aldığı pay yaklaşık % 12 civarındadır.

Üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemizin yaklaşık üçte birini (25 milyon Hektar) tarım toprakları oluşturmaktadır.

Türkiye; sahip olduğu toprak ve su kaynakları, iklim koşulları ve ekolojisi ile tarımsal potansiyel açısından oldukça şanslı bir ülkedir.

Avrupa'da 11.500 bitki türü bulunurken, sadece ülkemizde 11.000 bitki türü olması mevcut olan üretim potansiyelinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Elde edilen son verilere göre; ülkemizde işlenen tarla alanlarından;

- % 59,48'inde tahıl,
- % 6,71'inde baklagil,
- % 5,76'sında endüstri bitkileri,
- % 2,87'sinde yağlı tohumlar,
- % 1,29'unda yumru bitkiler,
- % 1,76'sında yem bitkileri üretimi yapılmaktadır.

Üretimimiz yaklaşık; tarla ürünlerinde 56 milyon ton, sebzelerde 24 milyon ton, meyvelerde ise 14 milyon ton seviyesindedir.

Ürün bazında değerlendirildiğinde de Türkiye, dünyanın önde gelen ülkelerindedir. Yirmiden fazla üründe dünyada ilk on ülke arasında yerini almış durumdadır.

Türkiye dünya üretiminde;

- Kuru üzümde % 38,
- Kuru kayısıda % 78,
- Fındıkta % 62,
- İncirde % 26 paya sahiptir.

Bu dört üründe de dünya üretiminde ilk sıradadır.

Geleneksel ihraç ürünlerimiz arasında bulunan bu ürünlerde sahip olduğumuz ürün kalitesinin alternatifi bulunmamaktadır.

Ayrıca, zeytinyağı, tütün ve pamuk gibi ürünlerde de sahip olduğumuz karakteristik kalite özellikleri ile dünya üretiminde önemli bir konumda bulunmaktayız.

Ege Bölgesi de gerek verimli toprakları gerekse tarımsal ürün yelpazesinin genişliği ile ülkemiz tarımında önemli bir yere sahiptir.

Dünya üretiminde söz sahibi olduğumuz ürünlerden bazıları bölgemize has ürünlerdir. Bu anlamda Bölgemiz kaliteli üretim ile özdeşleşmiş durumdadır.

Bu ürünlerimizden biri kuru incirdir.

Bilindiği gibi kuru incir üretimi az sayıda ülkede ve sınırlı miktarlarda gerçekleştirilmektedir.

Türkiye’de, 9,7 milyonu meyve veren olmak üzere, toplam 10,5 milyon adet incir ağacı bulunmaktadır.

Ülkemiz, yaklaşık dünya taze incir üretiminin % 26’sını ve kuru incir üretiminin de % 59’unu karşılamaktadır.

Ülkemiz incir üretiminin % 90’ından fazlasını sarı lop çeşidi incirler oluşturmaktadır.

Bu incir çeşidinin ülkemizdeki en önemli üretim alanı, Ege bölgesi, özellikle de İzmir ve Aydın civarıdır.

Türkiye, Dünya’nın en önemli incir üreticisi olmanın verdiği avantajla, kuru incir üretiminde ve ihracatında da lider ülke konumundadır.

İhracatımızın % 80’den fazlası Avrupa Birliği ülkelerine yönelik olup, en önemli pazarlarımız sırasıyla Fransa, Almanya, İtalya ve Avusturya’dır.

2004/2005 sezonunda yaklaşık 48 bin ton kuru incir ihracatı yapılmıştır.

Diğer bir ürünümüz kuru üzümdür.

Ülkemizde çekirdeksiz kuru üzüm üretiminin tamamı Manisa ve İzmir illerinde yapılmaktadır.

1994 yılında 643 bin hektar olan çekirdeksiz kuru üzüm bağ alanı 2004 yılında 821 dekara ulaşmış durumdadır.

İzmir Ticaret Odası, İzmir Ticaret Borsası, Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ege İhracatçı Birlikleri ve TARİŞ ile ortaklaşa yürütülen rekolte çalışmalarına göre bağ alanının bu yıl 850.790 dekara ulaştığı ayrıca, rekoltenin 242 bin ton seviyesinde olacağı tahmin edilmektedir.

Üretilen çekirdeksiz kuru üzümün yaklaşık % 75'i ihraç edilmektedir.

2004/2005 sezonunda ihracat miktarı yaklaşık 239 bin ton seviyesindedir.

Kuru üzüm dünya ihracat pastasında Türkiye'nin payı yaklaşık % 43 civarında.

Dünya zeytinyağı üretiminde var yılları periyodunda Türkiye 4'ncü sırada yer almaktadır.

Yok yılı olan 2001/2002 sezonunda ülkemizin dünya ihracatındaki payı da yaklaşık % 18 civarındadır.

Zeytin de yine bölgemizde yoğun olarak üretilen ürünlerimizdendir.

Türkiye; dünya zeytin ağacı varlığında 4'ncü, zeytinyağı üretiminde de 5'nci sıradadır.

Zeytin ağacı varlığı 92.500'ü meyve veren, 10.700'ü de meyve vermeyen olmak üzere toplam 103.200 adettir.

Uluslararası Zeytinyağı Konseyi verilerine göre 2004/2005 sezonunda ülkemiz zeytinyağı üretimi 145 bin ton seviyesinde gerçekleşmiştir.

Geçtiğimiz yıl 49.632 ton ihracat yapılmış ve 133 milyon \$ gelir elde edilmiştir.

Dünyada söz sahibi olduğumuz ürünlerimizden bir diğeri de pamuk.

Türkiye, pamuk üretiminde 7'nci durumdadır.

Verimlilikte ise sıralamada daha yukarılarda. Yaklaşık 1,5 kg/ha'lık pamuk verimi ile dünya sıralamasında 3'ncü durumda.

Üretim ve verimde üst sıralarda yer alan ülkemiz; ihracatta ancak 17'nci sıralarda bulunuyor.

Bu durumun nedeni; üretimin ülkemiz tekstil ve konfeksiyon sektörü ihtiyacını karşılamaya yönelmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Özellikle 4 mevsim üretim yapılabilmesi ve verimli toprakları sayesinde ülkemiz tarımsal üretim değerinin % 5'si ilimizde gerçekleştirilmektedir.

İlimizin yaklaşık yüzölçümü 1 milyon Hektardır. Bu alanın yaklaşık % 30'u tarım alanı, % 41'i orman ve fundalık alan, % 10'u da çayır mera alanıdır.

359 bin hektarlık tarım alanı içinde sırasıyla 84.665 hektar ile zeytin, 44.333 Hektar ile sebze, 22.388 hektar ile bağ, 21.071 hektar ile de meyve önemli yer tutmaktadır.

Meyve türlerinde bir çok çeşit olmakla birlikte en fazla ağaç sayısına sahip türler; zeytin, mandalina(satsuma),incir, kiraz, vişne, Armut ve erikdir.

Ayrıca, yaklaşık 679 hektar alanda süs bitkileri, 4.423 hektar alanda da narenciye üretimi yapılmaktadır.

İzmir;Türkiye üretiminin;

- Mandarin'de % 15'i,
- Pamukta % 9'u,
- Tütünde % 5'i,
- Zeytinde % 14'ü,
- Yaş incirde % 17'si,
- Kirazda % 14'ü,
- Yaş üzümde % 7'si,
- Patateste % 8'i,
- Sütte % 4'ü,
- Hasıl yem bitkisinde % 14'ü,
- Karpuzda % 10'u,
- Hindide de % 94'ünü üretmektedir.

Yapılan değerlendirmelerden de anlaşıldığı üzere gerek ilimiz ve bölgemiz, gerekse Türkiye, tarım potansiyeli açısından oldukça şanslıdır.

Çünkü; coğrafi yapısı ve iklim özellikleri bir çok bitki türünün yetişmesine uygun bir ortam sağlamaktadır.

Ayrıca sektörün ilimiz açısından değerlendirildiğinde avantajları vardır.

Tarım arazilerinin yaklaşık yarısı sulanmaktadır.

İklim koşulları, 4 mevsim üretim için uygundur.

Kaldığı sahip olduğumuz jeotermal kaynaklar ile seralar daha düşük maliyetlerle ısıtılacağından daha ucuz maliyetlerle dünya piyasalarına girme şansımız oldukça yüksektir.

Çiftçilerimizin % 70'i örgütlüdür ve eğitim seviyesi ve bilinç düzeyi yüksektir.

İlimizde bir liman bulunması ve havayolları şirketi kurulması ihraç şansını arttırmaktadır.

Organik ürün üretimi konusunda ilimiz tecrübelidir ve Tahtalı Havzası gibi değerlendirilmesi gereken büyük bir potansiyel alanımız vardır.

Türkiye'deki kesme çiçekçiliğin yaklaşık % 50'si ilimizde üretilmektedir.

Kısaca; ilimizde ve bölgemizde üretim sorunu bulunmamaktadır.

Ancak sahip olunan potansiyelin yeterince değerlendirildiğini söylemek pek mümkün değildir.

Mevcut potansiyelin değerlendirilebilmesi açısından; sektörün sanayi, özellikle gıda sanayii ile entegrasyonunun artırılması gerekmektedir.

Bu alana yapılacak yatırımlarla birlikte, sektörün katma değeri yüksek ürünler ihraç etme şansı artacak ve ülkemiz ihracat gelirleri yükselecektir.

Ayrıca Türkiye, dökme ürün ihracatı yerine markalı ürünlerle dünya piyasasına gireceğinden, hak ettiği itibarı da kazanabilecektir.

Buraya kadar elimizdeki kozları değerlendirdik.

Ancak, bir de tablonun diğer yüzüne bakmakta yarar var.

Tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de sektörün bazı sorunları bulunmaktadır.

Üreticimiz üretimde kullandığı temel girdileri, diğer ülke üreticilerine göre daha pahalıya almaktadır.

Hayvansal üretim, ağırlıklı olarak küçük ölçekli işletmelerde yapılmaktadır. Bu nedenle işletmelerin bilgi ve sermaye birikimi yetersiz kalmakta ve gelişmeleri takip edememektedirler.

Hayvan hastalıklarının yaygın olması da önemli sorunlarımız arasında yer almaktadır.

Tarımsal işletmelerin % 66'sının arazi varlığı 5 Ha'dan küçüktür

Bitkisel ve hayvansal üretimde verim düzeyimiz düşüktür.

Bunlar, ülkemiz tarım sektörünün sorunlarından başlıcaları.

Diğer yandan dünyada tarım sektörüne yönelik politikalar değişim içindedir.

Türkiye hem bu değişimleri hem de AB ortak tarım politikalarını iyi irdelemek durumundadır.

Gelinen noktada Türkiye, nüfusunun üçte birinin geçim kaynağı durumunda olan ve gelecek yüzyıllarda en büyük tehlike olan açlık dikkate alındığında büyük koz halini alan tarım sektörünün sorunlarını çözmek zorundadır.

Sorunlarının çözümü ve sektörün istikrarlı bir büyüme sürecine girmesi için;

- Siyasi kaygılarla yapılan desteklemelerden vazgeçilmeli, tarım politikaları hükümet değil devlet politikası haline getirilmelidir.
- Tarım Çerçeve Kanunu acilen çıkarılmalı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı yeniden yapılandırılmalı ve tarım ile ilgili tüm kurumlar arasında koordinasyon sağlanmalıdır.
- Destekleme politikalarımız; AB karşısında avantajlı olduğumuz ürünlerin AB'nin tür ve kalite tercihlerini de dikkate alarak üretimini arttıracak şekilde yeniden yapılandırılmalıdır.

Bu yapılandırmada kaliteli ürün üretimi hedefi de gözardı edilmemeli, özellikle GAP bölgesinde tarımsal ürün üretim planlamasında bu hususlar dikkate alınmalıdır.

- Tarımda destekleme Doğrudan Gelir Desteği ile sınırlandırılmamalı, pamuk, zeytinyağı vb. ürünlere prim verilmeye devam edilmeli. kaliteli üretimi teşvik edecek yapıya kavuşturularak tarım ürünlerinde prim sistemi uygulaması yaygınlaştırılmalıdır.
- Kredi faiz oranları, sektörün karlı ve verimli çalışmasını sağlayacak seviyelere çekilmeli, hayvancılık kredileri, optimal büyüklükte ihtisaslaşmış işletmelere kontrollü bir şekilde verilmelidir.
- Kırsal alanda, tarım yanında, alternatif gelir kaynakları yaratılmalıdır.
- Üreticimizin, AB üyesi ülkelerdekine benzer bir örgütlenmeye gitmesi sağlanmalı, üretici birliklerinin kurulması çalışmalarına hız kazandırılmalıdır.
- Tarım-sanayii entegrasyonu yeterli hale getirilmeli, pazarlama hizmetlerinin geliştirilmesine özel önem verilmelidir.
- Sözleşmeli çiftçilik, gerekli yasal önlemler alınarak yaygınlaştırılmalıdır.
- Tarımsal ürün borsaları kurularak dünya pazarı ile entegre hale getirilmelidir.
- Gıda güvenliği için üretim aşamasında gübre ve ilaç kullanımı konusunda üreticiler bilinçlendirilmelidir.
- Sertifikalı tohumluk, fide ve fidan kullanımı yaygınlaştırılmalı, tohumluk ve damızlık sektörü geliştirilmelidir.
- Verimli tarım arazilerinin tarım dışı kullanımına son verilmeli, AB standartlarında kayıt ve kadastro sistemine geçilmelidir.
- Çiftçi kayıt sistemi projesi ve veri tabanı oluşturma çalışmaları en kısa sürede ve sağlıklı bir şekilde tamamlanmalıdır.

Söz konusu çalışmalar yapılabildiği ölçüde tarım sektörünün rekabet gücü kazanacağı ve mevcut üretim potansiyelinin değerlendirileceği düşüncesindeyiz.